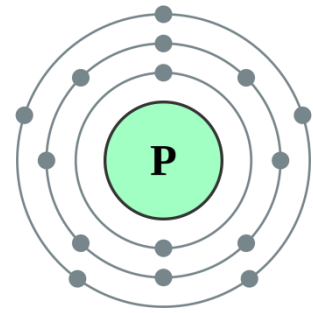

Fosfor P

- umiestnenie v PSP – 15. skupina, 3. perióda
- protónové číslo 15, je to p prvok – p^3
- valenčná vrstva: m (3.)
- počet valenčných e^- 5 z toho v orbitály s^2 a p^3
- elektrónová konfigurácia valenčnej vrstvy: $[_{10}\text{Ne}] 3s^2 3p^3$
- vyskytuje sa v ox.č. -III –V, fosfor tvorí 4 atómové molekuly – P_4
- má 3 alotropické modifikácie:

1. **Biely fosfor**- mäkký, kráateľný, vo vode nerozpustný - uchováva sa pod vodou, mimoriadne toxický, zložený z molekúl P_4 v tvare tetraédra, najreaktívnejší so všetkých modifikácií na vzduchu sa samovoľne rozpaľuje
2. **Červený fosfor**- vzniká zahrievaním bieleho v inertnej (=nezlúčivej) atmosfére, pomerne stály, málo reaktívny, má reťazovú štruktúru, nie je toxický, pohlcuje vzdušnú vlhkosť= HYGROSKOPICKÝ
3. **Čierny fosfor**- kryštalická tmavosivá látka s kovovým leskom, má polymérnu štruktúru, dobrý vodič tepla a el. prúdu

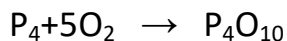
- Pri lab. teplote fosfor reaguje s O_2 a halogénmi

Zlúčeniny:

P_2O_5 – oxid fosforečný, jeho dimér je P_4O_{10} (dimér oxidu fosforečného),
 H_3PO_4 , soli

OXID FOSFOREČNÝ - P_4O_{10} – je dimér molekuly $P_2^V O_5^{-II}$

- Biela látka podobná snehu, hygroskopický, vzniká reakciou

- Reaguje s vodou: $P_4O_{10} + 6H_2O \rightarrow 4H_3PO_4$

H_3PO_4 - kyselina trihydrogén fosforečná, bezfarebná, kryštalická látka, vrstevnatá štruktúra, stredne silná kyselina, 3 sýtna, odvodzujú sa od nej 3 rady solí: $-PO_4^{-3}$ - fosforečnany

- HPO_4^{2-} - hydrogén fosforečan

- $H_2PO_4^-$ - dihydrogén fosforečan

-kovy sa v nej nerozpúšťajú – pokryjú sa ochrannou vrstvičkou príslušných oxidov na ich povrchu= **pasivácia**

-v prírode sa fosfor v yskytuje iba v zlúčeninách, minerály – fosforit $Ca_3 (PO_4)_2$

- apetit $Ca_5F (PO_4)_2$

Význam: JE **biogénny prvok** - súčasť nukleotidov NK, ATP, ADP, AMP, zubov, kostí!!!